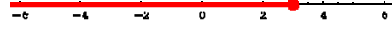

Lukuväleistä

$$-2 < x \leq 5 \text{ tai }]-2,5]$$

$$x \leq 3 \text{ tai }]-\infty,3]$$

Funktio on **sääntö**, joka ilmoittaa asioiden välisen riippuvuussuhteen. **Muuttujaksi** (variaabeliksi) sanotaan sitä arvoa, jota muutetaan, esimerkiksi edellä pöytien määrä. Säännön avulla saatua arvoa sanotaan **funktion arvoksi**. Muuttujaa merkitään yleensä kirjaimella x ja funktion arvoja kirjaimella y .

Jos funktion arvo saadaan matemaattisten laskutoimitusten avulla laskettua toisesta suureesta, tätä laskusääntöä sanotaan **funktion lausekkeeksi**.

Ne muuttujat, joilla funktion arvo on mielekäs laskea, muodostavat **määrittelyalueen** eli **määrittelyjoukon**. Esimerkissä 4 tuolien lukumäärä voidaan laskea millä tahansa reaaliluvulla, mutta mielekkäitä pöytien määriä ovat vain positiiviset kokonaislukuarvot ($p \in \mathbb{Z}_+$).

Funktiota on tapana merkitä kirjaimilla $f, g, h, i, \dots$ tai tilannetta kuvaavalla kirjaimella, tilavuutta kirjaimella V , massaa kirjaimella m jne. Riippuvuus voidaan kirjoittaa muotoon $y = f(x)$, missä x on muuttuja. Merkintä luetaan "f arvolla x".

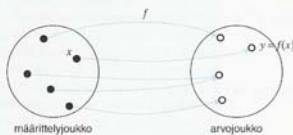
$$h(x) = 2x + 1$$

funktio
funktion lauseke
muuttuja
funktion nimi

$$h(5) = 2 \cdot 5 + 1 = 11$$

muuttujan arvo 5
sijoitus
funktion arvo, kun muuttuja on 5

Funktio yhdistää kahden eri joukon jäseniä keskenään yksikäsitteisesti.

Funktion kaikki arvot y muodostavat **arvojoukon**. Arvojoukko koostuu niistä arvoista, joita funktio saa mielekkäillä, määrittelyjoukkoon kuuluvilla muuttujan x arvoilla. Esimerkiksi tuolitehtävän arvojoukon muodostavat tuolien lukumäärät eli luku 4 ja sitä suuremmat parilliset kokonaisluvut.

6. a) Taulukko

x	y
1	2
2	4
3	6
4	8
x	$2 \cdot x$

Saadetaan funktio $y = 2x$ eli $f(x) = 2x$

b) Taulukko

x	y	y
1	1	$= 1^2$
2	4	$= 2^2$
3	9	$= 3^2$
4	16	$= 4^2$
x		$= x^2$

Saadon funktio $y = x^2$ eli $f(x) = x^2$

c) Taulukko

x	y	y
1	2	$= 3 \cdot 1 - 1$
2	5	$= 3 \cdot 2 - 1$
3	8	$= 3 \cdot 3 - 1$
4	11	
x		

Saadon funktio $y = 3x - 1$ eli $f(x) = 3x - 1$

d) Käytetään päätelyssä b) kohdan arvoja viiheenä, sillä y:n arvot ovat kahda pienemmät kuin sinä.

x	y	y
1	-1	$= 1^2 - 2$
2	2	$= 2^2 - 2$
3	7	$= 3^2 - 2$
4	14	$= 4^2 - 2$
x		$= x^2 - 2$

Saadon funktio $y = x^2 - 2$ eli $f(x) = x^2 - 2$

Vastaus: a) $f(x) = 2x$ b) $f(x) = x^2$ c) $f(x) = 3x - 1$ d) $f(x) = x^2 - 2$

T 10. (sivu 22)

$$f(x) = 3x - 5$$

a) $f(3) = 3 \cdot 3 - 5 = 9 - 5 = 4$

T 10. (sivu 22)

$$f(x) = 3x - 5$$

b) $f(k) = 3k - 5$

T 10. (sivu 22)

$$f(x) = 3x - 5$$

c) $f(t + 1) = 3 \cdot (t + 1) - 5$
 $= 3t + 3 - 5$
 $= 3t - 2$

T 10. (sivu 22)

$$f(x) = 3x - 5$$

d) $3x - 5 = 0$

$$3x = 5 \quad | :3$$

$$x = 1\frac{2}{3}$$

T 10. (sivu 22)

$$f(x) = 3x - 5$$

e) $3x - 5 = -5$

$$3x = -5 + 5$$

$$3x = 0$$

$$x = 0$$

T 10. (sivu 22)

$$f(x) = 3x - 5$$

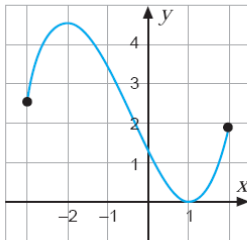
f) $3x - 5 = \frac{1}{3}$

$$3x = \frac{1}{3} + 5$$
$$3x = 5\frac{1}{3}$$

T 10. (sivu 22)

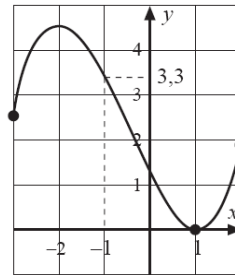
$$3x = \frac{16}{3} \quad | :3$$
$$x = \frac{16}{9}$$
$$x = 1\frac{7}{9}$$

12. a)

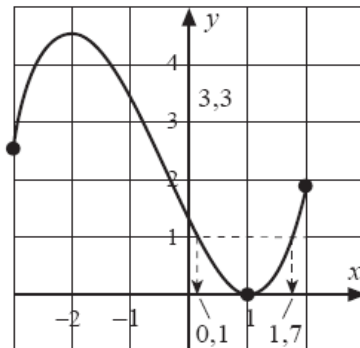
Funktion nollakohdilla tarkoitetaan niitä muuttujan x arvoja, joissa kuvaaja leikkaa x -akselin tai sivuaa sitä eli $x = 1$.

b) Katsotaan kuvaajasta ne y :n arvot, jotka vastaavat muuttujan arvoja $-1 \leq x \leq 1$. Nämä ovat $0 \leq y \leq 3,3$.

11

c)

Muuttujan arvot ovat $0,1 \leq x \leq 1,7$

T 18. (sivu 23)

$$f(x) = x^2 - 1$$

a) $f(0) = 0^2 - 1 = 0 - 1 = -1$

T 18. (sivu 23)

$$f(x) = x^2 - 1$$

b) $f(a) = a^2 - 1$

T 18. (sivu 23)

$$f(x) = x^2 - 1$$

c) $f(x+1) = (x+1)^2 - 1$

T 18. (sivu 23)

$$f(x) = x^2 - 1$$

c) $f(x+1) = (x+1)^2 - 1$
 $= x^2 + 2x + 1 - 1$
 $= x^2 + 2x$

T 18. (sivu 23)

$$f(x) = x^2 - 1$$

d) $a \cdot f(x-2) = a \cdot [(x-2)^2 - 1]$

T 18. (sivu 23)

$$f(x) = x^2 - 1$$

d) $a \cdot f(x-2) = a \cdot [(x-2)^2 - 1]$
 $= a \cdot (x^2 - 4x + 4 - 1)$
 $= ax^2 - 4ax + 3a$

Elokuvasa Avaruusseikkailu 2001 ohjaaja Kubrick käytti kapinoivasta tietokoneesta nimeä HAL

Tämä lienee Caesarin salakirjoituksella tehty salanimi, mikähän olisi nimi salaamattomana?